EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ

1990
SOSYOLOJİ DERNEĞİ

MUĞLA
SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

ULUSLARARASI KATILIMLI

VII.

ULUSAL SOSYOLOJİ KONGRESİ

YENİ TOPLUMSAL YAPILANMALAR: GEÇİŞLER, KESİŞMELER, SAPMALAR

BİLDİRİ KİTABI III

Editör
Prof. Dr. Muammer TUNA

02-05 Ekim 2013, MUĞLA

TÜRKİYE CUMHURİYETİ BAŞBAKANLIK TANITMA FONU
MUĞLA VALİLİĞİ
TÜRKİYE CUMHURİYETİ GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

ULUSLARARASI KATILIMLI

VII. ULUSAL SOSYOLOJİ KONGRESİ

YENİ TOPLUMSAL YAPILANMALAR:
GEÇİŞLER, KESİŞMELER, SAPMALAR

BİLDİRİ KİTABI I

Editör:

Prof.Dr. Muammer TUNA

Editör Yardımcıları:

Yrd.Doç.Dr. Ünal BOZYER **Arş.Gör. Ebru AÇIK TURĞUTER**

2-5 Ekim 2013,

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ISBN 978-605-4397-33-4

Telif Hakkı © Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Her hakkı saklıdır. Bildirilerdeki fikir ve görüşler yazarlara aittir. Kaynak gösterilmeden kullanılamaz. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nin izni olmadan çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yerleşkesi
48120 Kötekli MUĞLA
Tel: 0252 211 10 00 http://www.mugla.edu.tr

CIP
Uluslararası Katılımlı 7. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı (3 Kitaplık Set) (7. : 2013 : Muğla, Türkiye)
Bildiri Kitabı -1, 537 s.
Bildiri Kitabı -2, 741 s.
Bildiri Kitabı -3, 604 s.
Uluslararası Katılımlı 7. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı (3 Kitaplık Set) / editör Muammer Tuna ; yardımcı editör Ünal Bozyer-Ebru Açık Turğuter.-Muğla : Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2013.

Elektronik Kitap.
http://www.sosyolojikongresi.org/ekitap
ISBN 978-605-4397-33-4

Uluslararası Katılımlı Yedi'nci Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı (3 Kitaplık Set).
I.Sosyoloji—Kongreler. 1. Tuna, Muammer. 2. Bozyer, Ünal. 3. Açık Turğuter, Ebru

YAYIN KURULU

Prof.Dr. Muammer Tuna (Editör)

Yrd.Doç.Dr. Ünal BOZYER (Editör Yrd.)

Arş.Gör. Ebru Açık TURĞUTER (EditörYrd.)

Doç. Dr. Şinasi ÖZTÜRK

Yrd. Doç. Dr. Gökçen ERTUĞRUL

Yrd. Doç. Dr. Savaş ÇAĞLAYAN

Yrd.Doç.Dr. Hasan ŞEN

Yrd.Doç.Dr. Zafer DURDU

Arş.Gör.Dr. Sergender SEZER

Arş.Gör.Dr. Vefa Saygın ÖĞÜTLE

Arş.Gör. Çağlar ÖZBEK

Arş.Gör. Gaye Gökalp YILMAZ

Arş.Gör. Ezgi BURGAN

Arş.Gör. Demet BOLAT

Arş.Gör. Oğuz Özgür KARADENİZ

Arş.Gör. Sercan KIYAK

Arş.Gör. Deniz Ali GÜR

Arş.Gör. Sibel Ezgin AĞILLI

KONGRE ONURSAL BAŞKANI

Prof.Dr.Mansur HARMANDAR
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektörü

KONGRE ONUR KURULU

Mustafa Hakan GÜVENÇER
Muğla Valisi

Prof.Dr.Mansur HARMANDAR
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektörü

Prof.Dr.Güven SAK
TOBB Ekonomi Ve Teknoloji Üniversitesi Rektörü

Prof.Dr.Faruk KOCACIK
Cumhuriyet Üniversitesi Rektörü

Prof.Dr.Birsen GÖKÇE
Sosyoloji Derneği Onursal Başkanı

Prof. Dr.İhsan Sezal
Sosyoloji Derneği Başkanı

Prof.Dr.Pervin Çapan
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı

KONGRE DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

Prof.Dr.Muammer Tuna
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyoloji Bölüm Başkanı

DÜZENLEME KURULU

Prof.Dr.Nilay ÇABUK KAYA
Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı

Doç.Dr.Sibel KALAYCIOĞLU
Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi

Doç.Dr.Halime ÜNAL
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr.Ünal BOZYER
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr.Hasan ŞEN
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr.Zafer DURDU
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör.Dr.Sergender SEZER
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör.Dr.Vefa Saygın ÖĞÜTLE
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Zeynep ÖNEN
Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi

Mustafa KOÇANCI
Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi

Arş.Gör.Feray ARTAR
Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi

BİLİM DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Abdullah KORKMAZ İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet TAŞĞIN Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Ali ÇAĞLAR Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ali ERGUR Galatasaray Üniversitesi
Prof. Dr. Aykut TOROS Yeditepe Üniversitesi
Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe DURAKBAŞA Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe SAKTANBER ODTÜ
Prof. Dr. Bahattin AKŞİT Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Belma AKŞİT Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Besim Fatih DELLALOĞLU Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Beylü DİKEÇLİGİL Kayseri Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek CİNDOĞLU Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
Prof. Dr. Erol KAHVECİ İzmir Ekonomi Üniversitesi
Prof. Dr. Ferhat KENTEL İstanbul Şehir Üniversitesi
Prof. Dr. Feridun YILMAZ Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Güliz ERGİNSOY Okan Üniversitesi
Prof. Dr. İhsan SEZAL Sosyoloji Derneği Başkanı
Prof. Dr. İsmail COŞKUN İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail DOĞAN Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail TUFAN Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Korkut TUNA İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ Afyon Kocatepe Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet MEDER Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mesut YEĞEN İstanbul Şehir Üniversitesi
Prof. Dr. Muammer TUNA Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Nadir SUĞUR Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Nilay ÇABUK KAYA Sosyoloji Derneği Başkan Yardımcısı
Prof. Dr. Nilüfer NARLI Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr. Niyazi USTA Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Nurgün OKTİK Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Nurşen ADAK Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Önal SAYIN Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Ruhi KÖSE Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Rüstem ERKAN Dicle Üniversitesi
Prof. Dr. Sami ŞENER Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Serap SUĞUR Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Songül SALLAN GÜL Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Ümit TATLICAN Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Zafer CİRHİNOĞLU Cumhuriyet Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Zeki ÜNAL Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi
Doç. Dr. Cengiz YILDIZ Bingöl Üniversitesi
Doç. Dr. Dilek HATTATOĞLU Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç. Dr. Hayati BEŞİRLİ Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Sibel KALAYCIOĞLU Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
Doç. Dr. Şeref ULUOCAK Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Şinasi ÖZTÜRK Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç. Dr. Talip KARAKAYA Dumlupınar Üniversitesi
Doç. Dr. Yıldız AKPOLAT Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Yücel CAN Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. Zafer YENAL Boğaziçi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ali Kemal ÖZCAN Tunceli Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bekir KOCADAŞ Adıyaman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cem ERGUN Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cengiz YANIKLAR Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Gökçen ERTUĞRUL Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hasan YAVUZER Nevşehir Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hatice Yaprak CİVELEK İstanbul Arel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İbrahim KESKİN Muş Alparslan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Koşar HIZ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nur Banu Kavaklı BİRDAL İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Savaş ÇAĞLAYAN Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Selin ÖNEN Beykent Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Şenay LEYLA KUZU Gaziantep Üniversitesi

KONGRE SEKRETERYASI

Yrd.Doç.Dr. Hasan ŞEN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör. Feray ARTAR

Sosyoloji Derneği Yönetim Kurulu Üyesi

Türkan FIRINCI

Sosyoloji Derneği

Dr. Günnur ERTONG

Sosyoloji Derneği

Arş.Gör. Çağlar ÖZBEK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör. Gaye Gökalp YILMAZ

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör. Ezgi BURGAN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör. Demet BOLAT

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör. Oğuz Özgür KARADENİZ

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör. Ebru Açık TURĞUTER

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör. Sercan KIYAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör. Deniz Ali GÜR

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Arş.Gör. Sibel Ezgin AĞILLI

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

İLETİŞİM:

0 (252) 211 16 09-211 16 20-211 14 10
http://www.sosyolojikongresi.org/
e-posta: 7.kongre@gmail.com

EVLİLİK DIŞI BİRLİKTE YAŞAMA ÇİFTLERİ EVLİLİĞE HAZIRLAR MI?

Nurşen ADAK[1]

ÖZET

Hızla değişen dünyada bu değişimlerden aile kurumu da payını almakta ve aile kurumuyla ilgili yeni toplumsal yapılanmalar ortaya çıkmaktadır. Bu yapılanmalardan birisi de Avrupa ve Amerika'da giderek artan evlilik dışı birlikte yaşamadır. Evlilik dışı birlikte yaşamaya ilişkin toplumlar arası kültürel farklılıklar olmasına karşın birlikte yaşamanın nedenleri ve sonuçları gibi bazı noktalarda da toplumsal kesişmeler gözlenmektedir. Eşlere verilen vaatlerin azlığı ve sağladığı görece özgürlüklere rağmen muğlâk görünümüyle çözülmeye daha müsait olan birlikte yaşama Türkiye'nin büyük kentlerinde nadir gözlenen bir olgudur. Bu bildiride evlilik öncesi birlikte yaşamanın çiftleri evliliğe hazırlayıp hazırlamadığı sorusuna yanıt aranmaktadır.

Çalışmada aile ve evlilik kurumu üzerinden toplumun yeniden üretilmesini sağlamada geleceğin eş adayları olarak Akdeniz Üniversitesi son sınıf öğrencileriyle yapılacak saha çalışmasından elde edilecek veriler kullanılmaktadır. "Derinlemesine görüşme tekniği" ile üniversiteye devam eden gençlerin evlilik dışı birlikte yaşamayı nasıl anlamlandırdıkları, evliliğe alternatif mi yoksa evliliğe hazırlık olarak mı gördükleri ve evlilik dışı birlikte yaşayanlara bakış açıları değerlendirilmektedir.

Üç bölümden oluşan bildirinin kavramsal çerçevesinin yer alacağı ilk kısımda birlikte yaşama kavramı tanımlanarak farklı ülkelerin birlikte yaşama tecrübeleri irdelenecektir. Daha sonra derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler tartışılarak, bildiri değerlendirme ve sonuç bölümüyle tamamlanacaktır.

***Anahtar Kelimeler**: Aile, evlilik, birlikte yaşama*

ABSTRACT

In a rapidly changing world, the institution of family also receives a share from that change and new social constructions appear. One of these constructions is the cohabitation increasing in Europe and America. Although there are cultural differences through societies with regards to cohabitation, some social coincidences about the reasons and results of cohabitation are observed. Cohabitation which seems to break up more easily with its obscure appearance is a rarely seen phenomenon in big cities of Turkey despite the lack of promises given to couples and the freedom it provides. In this paper, the question as to whether cohabitation prepares couples for marriage is searched for an answer.

The data gathered from the final year students of Akdeniz University as the future candidates for marriage who will help the society reconstruct itself through the institutions of family and marriage is used. With in-depth interview technique, the issues such as how young people at universities perceive cohabitation, whether they see it as an alternative to or a preparation for marriage and their views towards the people cohabiting are analyzed.

In the first part of a three part study, the worldwide experiences of cohabiting are explored thereby defining the conception of cohabiting. Afterwards, the data gathered from in-depth interviews are discussed and the study finishes with evaluation and the conclusion parts.

***Keywords:** Family, marriage, cohabitation*

GİRİŞ

Hızlı değişim ve dönüşümlerin yaşandığı günümüz toplumlarında bu değişim ve dönüşümlerden aile kurumu da etkilenmekte ailenin büyüklüğü ve yapısı değiştiği gibi ailenin bileşimi ve aile içi

[1]Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, nadak@akdeniz.edu.tr

ilişkiler de değişmektedir. Aileler daha az kişiden oluşmakta, geleneksel geniş aileden daha ziyade çekirdek aile görülmekte, tek ebeveynli aile ve tamamlanmamış ailelerde önemli artışlar ortaya çıkarak evlenmeden önce birlikte yaşama bazı toplumlarda neredeyse kural haline gelmektedir. Teknolojik gelişmeler ve küreselleşme, bu değişimlerin farklı toplumlara yayılması ve görünür hale gelmesinde önemli katkılar sunmaktadır.

Birlikte yaşama evliliğe dönüşsün ya da dönüşmesin 1960'lardan itibaren dünyanın belli bölgelerinde görünür olan ve yaygınlık kazanmaya başlayan bir sosyal olgudur. Her sosyal olguda olduğu gibi birlikte yaşamanın da ortaya çıkışı, gelişimi, yaygınlığı ve görünümü toplumdan topluma farklılık göstermektedir (Adak, 2012: 224).[2]

Türkiye'de yaygın olarak görülmeyen evlilik dışı birlikte yaşamaya ilişkin çok fazla akademik ilgi bulunmamaktadır. Birlikte yaşamaya ilişkin istatistiki bilgiler olmamakla beraber özellikle büyük kentlerde ve üniversite öğrencileri arasında bu olguya yavaş yavaş rastlanmaktadır. Bu nedenle bu çalışma konuya akademik ilgiyi çekmek, aile ve evlilik kurumunun geleceğine ilişkin öngörülerde bulunabilmek açısından önem taşımaktadır. Bu bildiride evlilik dışı birlikte (cohabitation) yaşama olgusu üniversite son sınıf öğrencilerin gözünden irdelenmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Son yıllarda aile ve evlilik kurumu ile ilgili önemli değişimlerden birisi evlilik dışı birlikte yaşama olgusudur. Birlikte yaşama aile ve evlilik kurumunda olduğu gibi çiftlerin çevresindeki aile ve arkadaş çevreleri tarafından ve resmi kurumlar tarafından kabul edilip onaylanmadıkları için ***tamamlanmamış kurumdur***. Evlilik dışı birlikler ne kadar yaygın olurlarsa olsunlar resmi yasalar veya güçlü rızaya dayalı normlar tarafından yönetilmezler. Her toplumun içsel ve dışsal dinamiklerine bağlı olarak birlikte yaşamanın yayılımı, yaygınlığı ve algılanması da değişmekte, toplumlar aile, evlilik ve birlikte yaşamayı bu dinamikler çerçevesinde değerlendirmektedir (Nock, 1995: 74). Örneğin İsveç'te birlikte yaşama Amerika'dan daha fazla kalıcı olma eğilimindedir ve bu birliklerde çocuk büyütme daha yaygındır (Rindfuss ve VandenHeuve, 1990:704). Kuzey Avrupa ve Amerika'da da genellikle kabul görmekteyken bazı geleneksel toplumlarda hoş karşılanmayan ve aile evlilik kurumunu tehdit eden ahlak dışı bir durum olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca aile üyeleri arasındaki ilişkilerin daha güçlü olduğu toplumlarda da ebeveynlere ilişkin güçlü değerler yüzünden evlilik dışı birlikte yaşamaya da karşı çıkılmaktadır (Nazio, 2008: 73).

Birleşik Devletler'de evlilik dışı birlikte yaşama evliliğe bir alternatif olmaktan ziyade evliliğe geçişin bir aşaması olarak görülmektedir. Evlenme niyetinde olan çiftler evlenme kararıyla birlikte evleninceye kadar aynı evde yaşama kararı da alabilirler ve böylece birlikte yaşama evliliğe hazırlanma süreci olarak düşünülebilir. Ancak Lichter vd. (2006) geçmiş yıllardan farklı olarak birlikte yaşama birliklerinin evlilikle sonuçlanmak yerine çözüldüklerini belirtmektedirler. Hatta günümüzde birlikte yaşama ve ardından evliliğin gerçekleşmesi yerine ardı ardına birlikte yaşamanın (serial cohabitation) özellikle deavantajlı gruplarda artmaya başladığına dikkat çekilmektedir (Lichter vd. 2010: 754). Araştırmacılar birlikte yaşamayı resmi evliliğe motive edebilecek, büyük bir kararlılık ve istikrar, evlenme isteği, ailesel baskılar ve normatif beklentiler gibi birçok faktörün varlığına işaret etmektedirler (Brown, 2004:4).

Matysiak (2009: 217) ise birlikte yaşamanın Batı ve Kuzey ülkelerinde yayılımını daha detaylı bir şekilde dört aşamaya ayırmakta ve bu aşamaları şu şekilde özetlemektedir: *Birinci aşamada* birlikte yaşama nadirdir ve toplumun sıra dışı gruplarına özgüdür. Zaman içinde daha popüler hale gelir ve farklı sosyal tabakalardan kişiler birlikte yaşamayı benimser. Yine de birlikte yaşamanın yayılımın *ikinci aşamasında* bireyler hala kısa süre birlikte yaşarlar ve akabinde evlenirler. Zaman içinde birlikte yaşama evliliğin yerine almaya başlar: daha uzun devam eder bu artık üçüncü aşamadır. *Son olarak* dördüncü aşamaya geçiş süreci tamamlandığında evlilik ve birlikte yaşama ayırt edilemez hale gelir. Şüphesiz birlikte yaşamanın toplumda yaygın bir ilişki formu haline gelişine ilişkin bu aşamaların genellenebilir evrensel bir niteliğe sahip olduğunu söylemek mümkün değildir.

[2]Bildirinin kavramsal çerçevesinde geniş ölçüde Nurşen Adak'ın (2012) Değişen Toplumda Değişen Aile kitabı içinde yer alan "Evlilik mi? Birlikte Yaşama mı?", yazısından faydalanılmıştır.

Literatürde birlikte yaşama en yaygın olarak evliliğin habercisi, flörtün ileri aşaması, bekârlığa alternatif ve evliliğe alternatif olarak tanımlanmaktadır (Schimmele ve Wu , 2011: 24). Rindfuss ve VandenHeuve (1990: 705) evlilik dışı birlikte yaşamayı kur yapmanın çağdaş uzantısı olarak tanımlamaktadırlar. Ancak birlikte yaşamayı tanımlamak bu kadar basit değildir. Birlikte yaşamanın karmaşık ve anlaşılması güç olan yapısı, toplumdan topluma değişen anlam ve görünümü onun sınırları ve çerçevesini çizmeyi güçleştirmektedir. Firestone (1979: 269) birlikte yaşamayı aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır:

> *Birlikte yaşama önceleri yalnız bohem ya da aydın çevrelerinde görülen, şimdi- özellikle büyük kentte yaşayan gençler arasında- gittikçe yaygınlaşan "birlikte yaşama" geniş bir toplumsal uygulamaya dönüşmektedir. "Birlikte yaşama" hangi cinsten olursa olsun iki ya da daha çok eşin, süresi ilişkinin iç dinamiklerine göre değişen yasal olmayan cinsel/arkadaşlık anlaşmasının esnek toplumsal biçimidir. Bu eşlerin anlaşmaları kendi aralarındadır; toplum buna hiç karışmaz, çünkü anlaşmada üremenin de üretimin de – bir eşin ekonomik bakımdan ötekine bağlılığının da- yeri yoktur. Bu esnek birlikte yaşama biçimi birçok insanın yaşamının büyük bir kesiminde seçeceği standart bir birim olarak yaygınlaştırılabilir.*

Bu tanımda evlilik dışı birlikte yaşamanın daha çok gençlerde ve kentsel bölgelerde görülen bir olgu ve toplumdan ziyade eşler arası bir anlaşma olduğuna vurgu yapılmaktadır.

Bu çalışmada evlilik dışı birlikte yaşama, toplumsal ve yasal açıdan evliliğin gerçekleşmemiş olmasına karşın, ortak bir yaşam alanının, evin sorumluluğunun paylaşıldığı ve aralarında cinsel bir yakınlığın var olduğu bir birliktelik olarak ele alınmaktadır.

ARAŞTIRMA METODU VE VERİLER

Çalışmada aile ve evlilik kurumu üzerinden toplumun yeniden üretilmesini sağlamada geleceğin eş adayları olarak Akdeniz Üniversitesi son sınıf öğrencileriyle yapılan saha çalışmasından elde edilen veriler kullanılmıştır. "Derinlemesine görüşme tekniği" ile üniversiteye devam eden gençlerin evlilik dışı birlikte yaşamayı nasıl anlamlandırdıkları, evliliğe alternatif mi yoksa evliliğe hazırlık olarak mı gördükleri ve evlilik dışı birlikte yaşayanlara bakış açıları değerlendirilmiştir.

Mayıs 2013'te farklı fakültelerde okuyan ve farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip yedi erkek yedi kadın toplam on dört son sınıf öğrenciyle derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Geniş bir coğrafyaya sahip olan Türkiye'de aile ve evlilik kurumuna ilişkin kültürel değer ve normlar da çeşitlilik göstermektedir. Bu kültürel zenginliği yakalayabilmek açısından değişik bölgelerden gelen öğrencilerle görüşme yapmaya dikkat edilmiştir. Toplanan veriler aşağıdaki temalar çerçevesinde değerlendirilmiştir:

- Gençlerin evlilik dışı birlikte yaşamayı nasıl anlamlandırdıkları
- Evlilik dışı birlikte yaşamayı evliliğe alternatif mi yoksa evliliğe hazırlık olarak mı gördükleri.
- Evlilik dışı birlikte yaşayanlara bakış açıları.

Evlilik Dışı Birlikte Yaşamanın Tanımlanması

Öğrencilerin çoğunluğu, birlikte yaşamayı evlilik ile kıyaslayarak tanımlamaya çalışmış ve evlilikten en önemli farkının evliliğin resmi olarak onaylanmış olması olduğunu belirtmiştir. Bazıları imam nikahlıları da evlilik kurumu içinde kabul etmekle beraber birkaç görüşmeci aşağıda verilen örnekte olduğu imam nikahıyla yaşamayı da birlikte yaşama olarak ele almıştır. Evlilik dışı birlikte yaşama bir öğrenci tarafından vaat ve sorumluluklar açısından evlilik kurumu ile kıyaslanarak evliliği göze alamayanların tercihi olarak yorumlanmıştır.

> *...Bence yani evlilik olarak resmi nikahsız evliliklerde bence evlilik dışı birlikte yaşamaktır. Yani ben onları da tam olarak kanuni olarak şey olmadıkları için evlilik dışı birlikte yaşama olarak görüyorum. Eşlerin böyle nişanlıyken veya sevgili olarak ta aynı evde yaşamalarını da birlikte yaşama olarak görüyorum. Yani o açıkçası resmi nikahsız da yok **imam nikahı** ile evliyiz falan filan çünkü o da zaten her*

halukarda adamın bi yükümlülüğü yok ki alır başını gider kadın içinde aynı şey geçerli o zaman birlikte yaşamanın aynısı…

(Edebiyat Fakültesi-Kadın)

…İki insanın mesela her konuda beraber aynı evde kalmasıdır. Ya mesela aynı evde kalıyorlardır, kirayı beraber ödüyorlardır, alışverişi beraber yapıyorlardır ya da işte iş bölümü seklinde. İş bölümü şeklinde de olabilir. Mesela alışverişi biri yapar temizliği biri yapar ya da mesela şeydir daha az ziyade ya da sadece uyumak için aynı eve gidiyo da olabilirler. Ya da şöyledir bi mecburiyetten dolayı da olmuş olabilir. Ama benim kendi kişisel kanaatim bunu duyduğum zaman ilk aklıma gelen hani iki sevgilinin beraber yaşadığı, ***karı-koca gibi****…*

(Hukuk Fakültesi- Kadın)

…Bu evlilik dışı şey nikah dışı birliktelik bizim dinimiz karşıdır. Çünkü biz böyle bir toplumda yetişmişiz artı biz fazla dışarıya açılmadığımız için artı demokrasinin fazla gelişmediği bir ülkede bunların olması hoş görülmez bir yönden baktığımız için…

(Eğitim Fakültesi- Erkek)

Bence işte arada ufak bi imzanın olmadan yaşanmasıdır. Evlilik kurumundan bahsediyorum sonuçta insanların birbirini sevmesi demek küçük bi imzadan geçiyor anlamına gelmiyor. Bunu her zaman her zaman böyle düşünmüşümdür ben hani bizi bi arada tutan şey o küçük bir imza değildir.

(Edebiyat Fakültesi – Erkek)

…Bana göre iki insanın herhangi bir şeye bağlı olmadan ne biliyim nikahtır resmi nikahtır ve yahut da işte dini nikahtır falan filan şeyi olmadan normal iki insanmış gibi birlikte yaşamalarıdır bana göre…

(Ziraat Faültesi – Erkek)

Eğitim ve Hukuk fakültelerinde okuyan iki erkek öğrenci ise evlilik dışı birlikte yaşamayı daha çok cinsel açıdan değerlendirmiş ve birlikte yaşama cinsel serbestlik ve metres tutma olarak görülmüştür. Geleneksel bakış çerçevesinde kadın görüşmecilerin hiçbirisi evlilik dışı birlikte yaşamayı bu perspektifte ele almamıştır.

…Evlilik işi şöyle yani biraz evliliğe de karşıyım ciddi ilişkilere de karşıyım yani şey rahat insan bir kişiyi arzuluyorsa onunla yatmalı bence bu şekilde inanıyorum bu şekilde yaşıyorum. Düzen biraz ne bileyim aslında birazda kaos yaratabilecek bi şey hani sürekli aynı şeyi yapmak sıkar…

(Eğitim Fakültesi- Erkek)

Farklı bakışlar var mesela kimisi sevgili amacıyla kimisi metres amacıyla yani, bunun yaklaşım tarzı… Bu farklılaşır insan arasında. Evlilik dışı birlikte yaşam daha çok bu bir ***metres yaşamı*** *dediğimiz yani halk diliyle gayri meşru bir ilişki yaşamak gibi aklıma geliyor evlilik dışı ilişki. Bu cinsel amaçla hani direkt aklıma geliyor.*

(Hukuk Fakültesi- Erkek)

Mühendislik fakültesinde okuyan bir kadın öğrenci ise evlilik dışı birlikte yaşamayı evlilikle kıyaslamanın yanı sıra flört ve sevgili olmakla da kıyaslayarak ondan farklılığına dikkat çekmektedir.

Bir nevi evlilik gibi hayatlarını sürdürüyorlar ama sadece bunu bir resmiyete dökmüyorlar. Hani bu bi flört gibi değil aslında bi sevgililik gibi değil onlarda bi hayatı paylaşıyor beraber ama daha çok bi resmiyete dökmüyorlar. Bu da herkesin kendi tercihi diye düşünüyorum yani.

(Mühendislik Fakültesi – Kadın)

Birlikte yaşamanın tanımlanması evlilik, flört ve sevgili olmak gibi diğer çiftler arası ilişkilere benzerlik ve farklılıkları çerçevesinde gerçekleşmiş, toplumsal ve resmi bir tanınma dışında diğer özellikleriyle evliliğe daha benzer görülmüştür.

Evlilik Dışı Birlikte Yaşama ve Evliliğe Hazırlık

Boşanmaların arttığı pek çok günümüz toplumunda acaba evlilik öncesi birlikte yaşama bir evlilik denemesi olarak evliliği güçlendirerek çiftleri evliliğe hazırlar mı sorusunu akla getirmektedir. Görüşmecilerin konuya ilişkin görüşleri üç kategori oluşturmuştur. Bir kısmı evlilik öncesi birlikte

yaşamanın çiftleri evliliğe hazırlayarak evliliği güçlendirdiğini belirtirken bir kısmı ise buna karşı çıkarak çiftleri evliliğe hazırlamayacağını iddia etmiştir. Son grup görüşmeci ise evlilik öncesi birlikte yaşamanın çiftleri evliliğe hazırlayıp hazırlamamasının çiftlerin kişisel özelliklerine bağlı olduğunu ifade etmişlerdir. Birlikte yaşamanın evliliğe hazırladığını düşünen görüşmecilerin düşünceleri incelendiğinde aslında çocuk sahibi olmak dışında evlilik ile birlikte yaşamak arasında önemli bir farkın olmadığı belirtilerek bu sürecin çiftlerin birbirini fiziksel, ruhsal ve cinsel açıdan daha yakından tanımalarına fırsat sağladığına vurgu yapılmaktadır. Ayrıca bu sürecin çiftleri evlendiklerinde üstlenecekleri eşlikle ilgili rol ve sorumluluklara da hazırladığı bu nedenle de boşanmaların azalmasına katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.

...Evliliğe bi ön aşama oluyor sadece Bunun sonucunda da daha iyi kararlar almamızı sağlıyor birbirimizi daha iyi tanıyarak Yani evliliğe de gitmeyebilir evliliğe de gidebilir…

(Ziraat Fakültesi – Erkek)

...İnsanlar hem fiziksel olarak birbirlerini tanıyorlar hem yaşam olarak birbirlerini tanıyorlar. Belki ben bu insanla yapamıycam diyo ya ben bunla ne bileyim o süreç bence insan için gerekli kesinlikle gerekli dışarı da gördüğün herkesle bir arada olan insanla evde ömrünü geçireceğin insanla kesinlikle bir olamaz…Evliliğe bir şekilde hazırlıyor hem bedenen hem sosyal hayat olarak hazırlıyor mesela erkeklerin hiç bilmediği şeyler oluyor ne bileyim pazara gitmek gibi ya da eş için bi kadın için bi şey almak gibi bunları öğreniyorlar erkek kadın içinde aynı şey geçerli bi kadın için zaten direk evlenmek çok şey bi şey yani özellikle hiç bi şey tanımayan hiç bi şey bilmeyen bi kadın için korkunç bi şey bence…

(Edebiyat Fakültesi – Kadın)

...Hazırlar kesinlikle. Hazırlar aslında bence o sosyal baskı olmasa hani evlilikle birlikte yaşama arasında hiçbir fark yok ama evlendikten sonra işte ya zaten birlikte yaşayanlar aynı şeyi yapıyorlar çocuk sahibi üniversitede çocuk sahibi olma konusuna şey değiller ama birlikte yemek yapma beraber alışveriş etme bulaşığıymış ya üniversite öğrencileri de zaten ellerinde ki parayı birlikte paylaşıyorlar. O ev için ne yapılacaksa kirasıymış harcamasıymış her şey birlikte aynı şekilde ilerliyo bi tek birlikte yaşamakta bence ayrı olan şey hani resmi nikahlı olmayanlardan ayrı çocuk konusuna sıcak bakmamaları. Evliliğin evlilikle işte birlikte yaşama arasında fark…

(Edebiyat Fakültesi-Kadın)

...Evet hazırlar inanıyorum ona birlikte yaşamak kısmen insan aslında evli gibisinizdir de yani ufak tefek pürüzleri bu da genelde etraftaki sesleri kısmak içindir yani evli… Çünkü bi insanı kısa sürede tanıyıp ta evlendiğin zaman bambaşka huyları oluyor yani size çok basit yalanlarda söyleyebilir 5-6 ay ama 3-4 yıllık 5 yıllık bi ilişkiniz varsa artık siz onu tanıyorsunuzdur. Siz artık bir bütünsünüzdür hemen hemen birbirinizin parçalarını o zamana kadar tamamlamışsınız ve tamamlamaya da devam ediyorsunuz. Ama kısa bir sürede yapılan evliliklerde kesinlikle bu olmuyo adam ya da kadın bambaşka kişilikmiş yani…

(Edebiyat Fakültesi – Erkek)

...Bence belki de boşanma oranlarının düşeceğini düşünüyorum ben yani çünkü bi deneme sürecidir birlikte yaşamak. Evliliğin giderleri olur ya da gitmemesi gerekir çiftler bu şekilde karar verebilirler bi süre birlikte yaşadıktan sonra 'evet biz oluruz, devam edebiliriz ' ya da 'olmayız ' diye. Bence denemek gerekebilir…

(Edebiyat Fakültesi-Kadın)

Evlilik öncesi birlikte yaşamanın çiftleri evliliğe hazırlamadığını ileri sürenler ise bu sürecin evliliğe hazırlamadığını çünkü eğer evliliğe hazırlıyor olsaydı evliliklerin azalma değil artma eğiliminde olması gerektiğini belirterek birlikte yaşamanın evlilikten çok farklı olmadığını o nedenle çiftleri evliliğe yönlendirmediğini ifade etmişlerdir. Bu görüşü paylaşan bir erkek görüşmeci eğer evlenecek olursa da daha önce birlikte yaşamadığı birisiyle evlenmeyi tercih edeceğini belirtmiştir.

...Hazırlamaz yani bana göre ters şu anda. Yani hazırladığını düşünmüyorum. Belki cinsel konularda hani bi erkeğin, kızın daha rahat hissedeceği bi şey . Bilmiyorum ama yani değil… Bence bu tarz böyle birlikte yaşamak, kız-erkek bir arada yaşamak o kadar mevcut ki ama evlilikler mesela azalıyo. Ne bilim sağlam değil artık mesela günümüzde ayrılma meselesi daha fazla. Ama eskiden olsa böyle miydi, değildi. Bence bu rahatlıktan kaynaklanıyo artık …

(Eğitim Fakültesi- Kadın)

...Hazırlamaz yani birlikte olduğum herhangi bir kadınla bile evlenmeyi düşünmedim. Aslında daha çok şöyle bir şeyde o farklılık mesela yani eğer bir şey olacaksa daha önce yaşamadığım bi kişiyle daha çok tercih ederim…

(Eğitim Fakültesi- Erkek)

...Hazırlamaz. Şahsen ben şimdi üç yıldır üniversitedeyim işte kız arkadaşımla çıkıyoruz gayet samimiyiz hiç evlilik bile aramızda geçmedi yani. Çünkü biz rahatız her şey yani o kağıda bağlı değil yani. Birlikte mutluyuz. Bunu yürütebiliriz 10 yıl 20 yılda yürütebiliriz yani illaki o kağıda bağımlı değiliz yani. Olmayabilir yani bizim için...

(Eğitim Fakültesi- Erkek)

...Hayır bence onlardaaslında evli gibiler yani onlarda bi hayatı paylaşıyorlar o yüzden de evliliğe hazırlamaz çünkü zaten evli gibi yaşıyorlar sonrasında birlikte yaşayıp yaşayıp sonra evlenmek ya o da olabilir…

(Mühendislik Fakültesi – Kadın)

Birlikte yaşamanın çiftleri evliliğe hazırlayıp hazırlamamasının göreceli bir durum olduğunu ve bu durumun bireylerin kişisel ve sosyo-kültürel çevrelerine bağlı olduğunu vurgulayan üçüncü grup görüşmeci ise kişilerin evlilik öncesi ve evlilik sonrası tutum ve davranışlarının değişebileceği ve birlikte yaşarken bireylerin birbirilerine kendilerini tam olarak ortaya koymadıkları daha çok olumlu taraflarını göstererek olumsuz yönlerini gizleyebildiklerini vurgulamışlardır. Böyle durumda da çiftlerin gerçek anlamda birbirlerini tanıyarak eş olarak uygun kişi olup olmadıklarına karar vermenin güç olduğu belirtilmiştir. Evlilik kişilerin hayatında pek çok şeyin değişmesine neden olmaktadır. Bu nedenle evlilikle beraber bireyler de yeni duruma ayak uydurabilmek için değişmektedir.

...Yani bu göreceli diye düşünüyorum. Her insanın kendi şeyine kalmış bişey hani bunu bu evlilik dışı birlikte yaşama ya da isteyebilir buna başlayabilir…

(Ziraat Fakültesi – Erkek)

...Belki olabilir, birkaç gün. Süreyi çok uzatmadan, 6 ay 7 ay 1 yıl 2 yıl değil de belki 3- 5 gün insanların birbirini daha iyi tanıması açısından belki birkaç gün birlikte yaşanılabilir.

(Turizm Fakültesi-Erkek)

...Aslında hem hazırlayabilir hem hazırlamayabilir. Evlenince insanların değiştiğine inanıyorum ben. Belki birlikte yaşarken kendini göstermez hani gerçek yüzünü göstermese de evlenince yani resmi bi şey olunca kendini daha rahat gösteriyor…

(Eğitim Fakültesi- Kadın)

...Bu insana bağlı bence hani tamam birlikte yaşarsınız sonradan hiç ummadığın insan çıkar karşınıza bir insanoğlunun bu dört duvar arasında tanırsınız hani bence değişiyor yani hani…

(İ.İ.B.F. – Kadın)

...Belli bir süreci birlikte yaşadığınız zaman kendisini tanırsınız hani o yönden belki iyi bir şeydir diyebilirsin hani evlenmek amacıyla ama hani ayrı evlilik dışı ayrı bir birlikte ev tutma, birlikte bir süre çalışma gibi şey yanlıştır.

(Hukuk Fakültesi- Erkek)

Kesinlikle öyle olduğuna inanıyorum ve şey yani hani bizim toplumsal yapımızda insanlar klişedir hep, yani benim kişisel kanaatim… Erkekleri kadınlar sevgililik evresinde, sevgili olamayanlar nişanlılık evresinde şu düşüncede işte 'naz yapim, niyaz yapim, hani onu elimde oynatim, şunu yapim, çiçek aldırim, bunu yapim' hep böyle yaklaşıyorlar. Sonra erkekler de 'aha! Bitti evlendik şimdi benim dediğim olur' böyle olmaması lazım bunlardan arındırılıp insanların birbirlerini gerçekten tanıması lazım hani mesela en güzel evlilik de odur benim kendi şahsi fikri kanaatim…

(Hukuk Fakültesi- Kadın)

Rahat bir ortam sağlıyor ve insanı gerçekten tanımayı sağlıyor ama evlilikle, birlikte yaşamak kesinlikle farklı. Çünkü evlendikten sonra özellikle ben erkeklerin değiştiğini düşünüyorum çünkü

annesinin yanında farklı dayısının yanında farklı işte evlendikten sonra olması gereken aslında buymuş gibi işte el ele tutuşmamak masada ayrı ayrı yerlerde oturmak gibi değişik şeyler oluyor.

(Edebiyat Fakültesi – Kadın)

Evlilik öncesi birlikte yaşamanın çiftleri evliliğe hazırlayıp hazırlamadığı konusu diğer toplumlarda olduğu gibi oldukça muğlak görünmektedir. Görüşmecilerin bir kısmı hazırladığını bir kısmı hazırlamadığını belirtirken bir kısmı da kararsız gözükmektedir.

Evlilik Dışı Birlikte Yaşamaya Bakış

Araştırmaya katılan görüşmecilerin tamamı toplumun birlikte yaşama konusundaki genel eğiliminin olumsuz ve kabul edilemez bir durum olduğunu belirtmiştir. Bazı görüşmeciler kendi ailelerinin ve arkadaşlarının aslında birlikte yaşamaya karşı olmadıklarını ama toplumda kabul gören bir yaşam tarzı olmadığı için böyle bir duruma izin vermeyeceklerini ifade etmişlerdir. Coğrafyasal açıdan Türkiye'nin daha geleneksel bölgelerinde hem dini hem de toplumsal değerlerin birlikte yaşamaya izin vermeyeceğini ancak Antalya gibi turistik bölgelerde ve Batı Anadolu'da görece daha az tepkiyle karşılanabileceği vurgulanmıştır.

...Arkadaşlarımın kesinlikle tepki vereceğini düşünmüyorum hatta kendi adlarına da benim adıma da sevinirler ama yani bunu akraba toplumuna akrabaya dışarıya anlatamam. Şöyle bazen düşündüğümde ailemin de hani birlikte yaşamaya karşı çıkmıycağını düşünüyorum ama çünkü bizim ailemizde üniversite mezunları üniversite okuyan kalabalık bi aileyiz ama dışarıya karşı ben senin için demem ama böyle duyulursa bizim için kötü olur diyip karşı çıkarlar. Kendi kafalarında böyle bir şey olduğu için değil dış baskıdan dolayı…

(Edebiyat Fakültesi – Kadın)

...Bizim toplumumuzda, Türkiye'yi düşünürsek kabul edilmiyo bence de dediğim gibi bi Avrupa'yı düşününce kabul edilebilir bence bilmiyorum.Çok Avrupa'nın etnik yapısnı da bilmiyorum. Aile baskısı vardır. Benim için din vardır. O tarz şeyler de olabilir. Yasallık biraz da sağlamlaştırma ya belki de o yüzden o da olabilir yani.

(Eğitim Fakültesi- Kadın)

...Ya Adana'da yok böyle şeyler. Çok kalabalık bi şehir ama böyle Nasıl anlatsam böyle daha bi Tuhaf insanlar mesela buranın. Yabancılar çok geliyor, deniz kıyısı var, turist çok geliyo, insanlar burda çok rahat ve halkın arasına geçmiş, bu benim kendi kişisel gözlemim. Adana birazcık daha böyle geleneksel. Mesela bizde hani sevgili ilişkileri felan bu kadar rahat bile yaşanmaz birlikte olmayı geçtim…

(Hukuk Fakültesi- Kadın)

Görüşmecilerin önemli kısmı, toplumun birlikte yaşamaya ilişkin tavrının zaman içerisinde değişeceğini iddia etmiştir. Bu değişime televizyon ve internet gibi teknolojik girdilerin katkı sunacağı ve belki de gelecek nesillerin birlikte yaşamaya hoşgörüyle bakabileceği vurgulanmıştır.

...Kabul edilemez. Bir toplum kendi kabuğunun içinde sürekli büyüdüğümüz için kendi kabuklarımızı kıramadığımızdan dolayı çok negatif bakılıyor hani yavaş yavaş artık mesela eski Türkiye ile şimdiki Türkiye arasında baya bir fark var yavaş yavaş açılıyor ama şimdilik hiç görmedim şahsen hani birlikte yaşamayı hiçbir anne baba olumlu yaklaştığını hiç görmedim…

(İ.İ.B.F.-Kadın)

...Ben şey düşünürüm arada böyle hani Bizim çocuklarımızın çocukları bu kaç sene gerekli önümüzdeki kaç sene bilemem bi 70 bi 80 diyebiliriz bunu. Çünkü bizim babalarımız bu konuyu kendi aralarında dahi konuşmadılar gizli dedelerimiz gölgelerine dahi itiraf etmediler. Bugün biz artık az olsa da bazı ortamlarda dile getirebiliyoruz. Benim çocuğum olacaksa misal inşallah olmaz. O arkadaşları arasında rahat konuşabilecek ve onun çocuğu artık uygulayabilecek diye düşünüyorum. Tabi bu süreçte neler olur dünyada. Mesela bi dünya savaşı çıkar, düzen değişebilir, insanlar korkutulabilir ya dinler bizim mesela ülkemizde ki mesela az çok görür yani dine eğilim bi artış var. İnsanlar çoğunluktan çekinir bir nevi. Onların etkisi olmasa belli bir süreden sonra çok rahatça yaşanılabilir, uygulanabilinir…

(Eğitim Fakültesi- Erkek)

...Biz hani biraz daha hani hem inanç olarak, hem kültürel olarak bizim geldiğimiz bellidir. Hem inancımız buna müsaade etmez hem de toplum yapımız... Biz hazırlıklı değiliz bu şeye. Ama hani ilerde olabilir mi olabilir. Çünkü hani şu an görebiliyoruz ve özellikle teknolojinin bizim alana, yaşam alanına girmesiyle birlikte artık insan her şeyle irtibata girebiliyor, özellikle bu internet ağları falan bizim her şeyle irtibat sağlamamızı sağlıyorlar. Bir de bu hani küçük çocuklara empoze edildiği için bu yozlaşıyor yani, ilerde yani olabilir. Ve toplum da bunu kabul edecektir ama şu an biz ona hazırlıklı değiliz diye düşünebiliyorum; ama ileride bu olabilir...

(Hukuk Fakültesi- Erkek)

...Çok kabul edilebilinir değil ama artık yani pek fazla şey yapılmamaya başlanıyor hani yadırgamıyoruz artık belki birlikte yaşayanları eskiye nazaran eskiden hani çok fazla yadırganıyordu...

(Mühendislik Fakültesi – Kadın)

Eskiden değildi ama artık bence kabul edilmeye başladı. Yani insanlar birazcık sıcak bakıyorlar ama kesinlikle Antalya'nın bazı şeylerinde bunlar yadırganmıyolar. Bi Lara'da bi de mesela ben Şarampol'den geçenlerde bi ev tuttum bunu sordu yani ev sahibim hani 'erkek arkadaşın var mı, birlikte böyle şey söz konusu değil de mi?' Çünkü Şarampol böyle birazcık daha kırsal kesim oluyo tabi ki yani bunlar hala belli yerlerde belli bölgelerde devam ediyor.

(Edebiyat Fakültesi – Kadın)

...Kabul edilemez bişey. Çünkü insanlara ters geliyor. Hani arada herhangi bir bağ olmadıktan sonra şey olmuş bi bağ resmileşmiş ve yahutta Toplumun adetlerine göreneklerine işte dediğim gibi Örfüne ters geliyor. Dolayısıyla böyle bişey kabul edilmiyor...

(Ziraat Fakültesi – Erkek)

...Bizim Türk toplumu hani böyle durumlara şey değil daha kendi çevrende olsa başka bi ortama girdiğin zaman ka iyi karşılanmayabilir böyle durumlar mesela ben doğuya gitsem doğuda böyle bi durum olsa herhalde dışlanma gibi bişeyler olabilir kötü bak gözle bakılma gibi durumlar olabilir bana olmasa da partnerime olabilir...

(Ziraat Fakültesi – Erkek)

Araştırma verileri çok net bir şekilde birlikte yaşamaya ilişkin toplumsal algının olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır. Görüşmecilerin tamamı bu görüşü belirtmesine karşın uzun dönemde bu algılamanın ve konuya ilişkin uygulamaların değişebileceği inancını da taşımaktadır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Evlilik dışı birlikte yaşama, aile ve evlilik literatüründe evliliğe alternatif bir yaşam tarzı olarak, evliliğin habercisi ya da evlilik denemesi olarak ele alındığı gibi evliliğe bir hazırlık süreci olarak da değerlendirilmektedir. Evlilik dışı birlikte yaşamaya ilişkin bu tanımlamalar toplumların aile ve evlilik kurumuna atfettiği değer ve normlarına, gelenek ve göreneklerine göre şekillenmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre evlilik dışı birlikte yaşama öğrenciler tarafından evliliğin resmileşmemiş gayri meşru bir görünümü (Bir örnekte metres benzetmesi yapılmış), toplum tarafından onaylanmamış hali olarak tanımlanarak evlilikle benzerliğine dikkat çekilmiştir. Birkaç erkek öğrenci ise birlikte yaşayan çiftler arasında cinselliğin daha serbest yaşandığına vurgu yapmıştır.

Evlilik öncesi birlikte yaşamanın çiftleri evliliğe hazırlayıp hazırlamadığı konusunda ise üç farklı görüş ortaya çıkmıştır: Birinci grup bu süreçte çiftlerin birbirini tanıması nedeniyle hazırlayabileceğini, ikinci grup evliliklerin azalması ve boşanmaların artması nedeniyle evliliğe hazırlamadığını, son grup ise çiftlerin içinde bulundukları kişisel ve sosyo-kültürel koşullara bağlı olarak bunun değişebileceğini belirtmiştir.

Araştırmada görüşmeye katılanların tamamı evlilik dışı birlikte yaşamanın toplumun geneli açısından kabul edilemez bir durum olduğunu ve toplumun örf ve adetlerine uygun olmadığını belirtmiştir. Ancak pek çok görüşmeci bu durumun zaman içinde değişeceğini ve yavaş yavaş toplumda birlikte yaşayan çiftlere rastladıklarını, teknolojik gelişmelerin de buna katkı sağlayabileceği vurgulanmıştır. Bu bağlamda birlikte yaşama kavramsal kısımda Matysiak, A. (2009) belirttiği

aşamalardan ilk aşamaya yani toplumda nadir görülen sıra dışı gruplarına özgü bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır.

Üniversite gençlerinin ebeveynlerine ve toplumun geneline göre evlilik dışı birlikte yaşamaya daha olumlu yaklaştıkları gözlenen bu çalışmada birlikte yaşamaya ilişkin küçük bir resim sunulmaya çalışılmıştır. Türkiye'de evlilik dışı birlikte yaşamaya ilişkin yeterli akademik çalışma ve istatistik bulunmamaktadır. Bu çalışmada nitel veriler aracılığıyla evlilik dışı birlikte yaşama konusuna bir giriş yapılmaya çalışılmıştır. Ancak örneklemin sınırlı oluşu konuya ilişkin genellemelerde bulunmayı güçleştirmektedir. İleride daha geniş örneklemli ve daha kapsamlı çalışmaların yapılması konunun derinliğine anlaşılması ve analiz edilmesi için önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Adak, N. (2012). "Evlilik mi? Birlikte Yaşama mı?", Değişen Toplumda Değişen Aile, Editör: Nurşen Adak, Siyasal Kitabevi, Ankara, 221-246

Brown, S. L. (2004). "Moving from cohabitation to marriage: effects on relationship quality", Social Science Research, 33, 1–19

Firestone, S. (1997) *Cinselliğin Diyalektiği*. Çeviren Yurdanur Sağlam, Payel Yayınevi, İstanbul

Lichter, D. T., Qian, Z., Mellott, L. (2006). " Marriage or dissolution? Union transitions among poor cohabiting women", Demography 43, 223– 240.

Lichter, D., Turner, R., Sassler, S. (2010). "National estimates of the rise in serial cohabitation", Social Science Research 39: 754–765

Matysiak, A. (2009). "Is Poland Really "immune" to the Spread of Cohabitation?", Demographic Research,21: 215-234 DOI: 10.4054/DemRes.2009.21.8

Nazio, T. (2008).*Cohabition, Family and Society.* Routledge

Nock, S.L. (1995). "A comparison of marriages and cohabiting relationships", Journal of Family Issues16:53–76.

Rindfuss, R., VandenHeuvel, A. (1990). "A Precursor to Marriage or an Alternative to Being Single?", Population and Development Review, 16 (4): 703-726

Schimmele, C., Wu, Z. (2011). "Cohabitation and social engagement", Canadian Studies in Population**,**38 (3–4): 23–36